

Barns tidiga anknytning, en underskattad faktor av stor ekonomisk vikt

Argumentationen för att föräldrarna bör bestämma om vården av barnen istället för att staten gör det, tror jag uppfattas som vag. Sambanden mellan vårdnadens kvalitet och samhällets ekonomi är inte helt klara för många. Framför allt tror jag att de samband som framhålls inte upplevs som tillräckligt besvärande, för de flesta politiker. Det finns dock idag så mycket resultat från forskning att argumentationen skulle kunna skärpas betydligt.

Den forskning som jag syftar på är forskningen om den tidiga anknytningens betydelse för individens utveckling. Bland annat visar denna forskning på tydliga samband mellan bristande vårdnad av barn och problem hos dessa individer som vuxna, som är ekonomiskt belastande för samhället.

Med tidig anknytning menas den upplevelse av en vårdnadshavare som ett barn får under de första timmarna, dagarna och månaderna av sitt liv. Det är inte - som så många uppfattar det som - att vårdnadshavaren "daltar" maximalt med barnet, utan att barnet får relevant och konsekvent respons på sina signaler till vårdnadshavaren. Anknytningen till en vårdnadshavare har betydelse under hela uppväxten men dess påverkan på individens utveckling avtar med tiden.

Det finns väl dokumenterade metoder för att undersöka anknytning, man har gjort longitudinella studier av samband mellan tidig anknytning och den vuxna individens personlighet, och man har utvecklat metoder (vilka är validerade) för att kartlägga vilken tidig anknytning en vuxen person troligen hade som barn. Denna forskning har i allmänhet fokuserat på "kliniskt intressanta individer" men många av resultaten bör kunna tillämpas även på en "relativt frisk normalbefolkning".

Hur samhällets ekonomi påverkas blir tydligare när man tittar på vad forskningen visar. Man kan se ekonomiska faktorer på både intäkts- och kostnadssidan.

Man skiljer i första hand på trygg anknytning och otrygg anknytning. Otrygg anknytning delas sedan upp i tre klasser och hela anknytningsområdet delas upp i ett antal underklasser. Forskningen visar att vuxna som har fått en trygg anknytning som barn – när de talar om anknytningsrelaterade saker – är flexibla, samarbetsvilliga, ansvarstagande och har ett sunt förhållningssätt till egna och andras fel och brister (Hesse, 1999; Kobak & Sceery, 1988; Mikulincer & Shaver, 2007). Sådana egenskaper är vad vi önskar av både våra ledare/chefer och arbetstagare och är samhällsekonomiskt ett exempel på en möjlig positiv faktor på intäktssidan.

Vad forskningen visar om vuxna med en otrygg anknytning som barn, beror på vad för sorts otrygghet barnet har upplevt, men några exempel – när de talar om anknytningsrelaterade saker – är (Hesse, 1999; Kobak & Sceery, 1988; Mikulincer & Shaver, 2007):

- De saknar ofta mer eller mindre de ovan nämnda egenskaper som är karaktäristiska för vuxna med en trygg anknytning som barn.
- De kan t.ex. vara benägna att vilja dölja egna fel, vara intoleranta mot andras fel och ha en nedvärderande syn på individer som "inte är som vi". (Det är inte sådana individer vi helst önskar i arbetslivet, eller i klassrummen.)
- De kan ha ett aggressivt förhållningssätt till auktoriteter och vara okänsliga för andra individers integritet. (Inte heller det är vad vi önskar i vår omgivning.)

Det refererade är vad forskningen visar när intervjuade talar om anknytningsrelaterade saker, men mycket av detta kan man ju tycka bör kunna tillämpas även i en vardagsmiljö. Huruvida det verkligen är så kanske är en lämpligt frågeställning för framtida forskning på området. *Forskningen visar också att otrygg anknytning är vanlig – och i vissa grupper 100% – bland t.ex. kriminella, sociala problemfall, stökiga elever och i extremgrupper* (DeKlyen & Greenberg, 2009; Dozier & Rutter, 2009; Lyons-Ruth & Jacobvitz, 2009). Dessa grupper är

exempel på mycket stora kostnadsfaktorer (och inkomstbortfall) i samhället. De värsta individerna i dessa grupper orsakar i sig själva stora kostnader, men vad som kanske är allvarligare är att många av dem drar med sig (lockar med sig) många fler andra individer som inte självständigt skulle ägna sig åt t.ex. langning, våldsbrott, gängkriminalitet, huliganism, terroristverksamhet, m.m.

De kostnader för samhället som är relaterade till förskola och barnfamiljer är stora, men ovan nämnda problemgrupper påverkar samhällets ekonomi betydligt mer (Nilsson & Wadeskog (2008) har gjort ingående analyser av de samhällsekonomiska konsekvenserna av dessa problemgrupper). Det är således dessa problemgruppers påverkan på samhällsekonomin som bör vara de tunga argumenten.

Det är inte min avsikt att gå in på detaljer, utan jag vill visa på möjligheter och öka en medvetenhet om dessa faktorer som jag tror delvis redan finns. Som lämpliga ingångar till vad forskningen visar, kan jag rekommendera tre böcker: Broberg (2007), Broberg (2008) och Cassidy & Shaver (2008), se referenslistan nedan.

Dessa böcker är inte populärvetenskapliga framställningar som man streckläser från pärm till pärm, speciellt inte Cassidy & Shaver (2008), vilken består av ungefär 1000 sidor text fullspäckad med forskningsreferenser. De passar bättre som referenslitteratur, böcker man återkommer till när man vill lära sig mer.

Argumentationen kan även skärpas i kritiken av det befintliga systemet, vilket i stor utsträckning bara grundar sig i ideologiska ställningstaganden. Om vi ifrågasätter det som luktar ideologi så tror jag att vi kan komma en bra bit mot ett bättre samhälle, typ: Vilken forskning ligger till grund för utformningen av systemet med förskolan? Hur har man visat att undersökningsmetoderna verkligen undersöker det man säger sig undersöka? Hur många forskare har verifierat dessa resultat?

Referenser:

- Broberg, A. (2007). *Anknytningsteori*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Broberg, A. (2008). *Anknytning i praktiken*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Cassidy, J., & Shaver, P.R. (2008). *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications*. New York: Guilford Press.
- DeKlyen, M. & Greenberg, M. (2009). Attachment and psychopathology. J. Cassidy, & P.R. Shaver, (red:er). *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications*. New York: Guilford Press. 637-665.
- Dozier, M. & Rutter, M. (2009). Challenges to the development of attachment relationship faced by young children in foster and adoptive care. J. Cassidy, & P.R. Shaver, (red:er). *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications*. New York: Guilford Press. 698-717.
- Hesse, E. (1999). The adult attachment interview. J. Cassidy, & P.R. Shaver, (red:er). *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications*. New York: Guilford Press. 395-433.
- Kobak, R., & Sceery, A. (1988). Attachment in late adolescence: Working models, affect regulation, and representations of self and others. *Child development*, 59, 135-146.
- Lyons-Ruth, K. & Jacobvitz, D. (2009). Attachment disorganization: genetic factors, parenting context, and developmental transformation from infancy to adulthood. J. Cassidy, & P.R. Shaver, (red:er). *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications*. New York: Guilford Press. 666-697.
- Mikulincer, M., & Shaver, P. (2007). *Attachment in adulthood*. New York: Guilford Press.
- Nilsson, I. & Wadeskog, A. (2008). Individ i centrum - Kort sammanfattning av "Det är bättre att stämma i bäcken än i ån". http://www.seeab.se/Ideer/16-siding_low.pdf